

## 1991. évi LXIV. törvény

### a Gyermekek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről

(A Magyar Köztársaság megerősítő okiratának letétbe helyezése az Egyesült Nemzetek Főtitkáranál, New Yorkban, 1991. október 7-én megtörtént.)

1. § Az Országgyűlés a Gyermekek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezményt e törvénnyel kihirdeti.

2. § Az Egyezmény eredeti angol nyelvű szövege és annak hivatalos magyar fordítása a következő:

### *Convention on the Rights of the Child*

#### PREAMBLE

*The States Parties to the present Convention,*

*Considering that*, in accordance with the principles proclaimed in the Charter of the United Nations, recognition of the inherent dignity and of the equal and inalienable rights of all members of the human family is the foundation of freedom, justice and peace in the world,

*Bearing in mind* that the peoples of the United Nations have, in the Charter, reaffirmed their faith in fundamental human rights and in the dignity and worth of the human person, and have determined to promote social progress and better standards of life in larger freedom,

*Recognizing* that the United Nations has, in the Universal Declaration of Human Rights and in the International Covenants on Human Rights, proclaimed an agreed that everyone is entitled to all the rights and freedoms set forth therein, without distinction of any kind, such as race, colour, sex, language, religion, political or other opinion, national or social origin, property, birth or other status,

*Recalling* that, in the Universal Declaration of Human Rights, the United Nations has proclaimed that childhood is entitled to special care and assistance,

*Convinced* that the family, as the fundamental group of society and the natural environment for the growth and well-being of all its members and particularly children, should be afforded the necessary protection and assistance so that it can fully assume its responsibilities within the community,

*Recognizing* that the child, for the full and harmonious development of his or her personality, should grow up in a family environment, in an atmosphere of happiness, love and understanding,

*Considering* that the child should be fully prepared to live an individual life in society, and brought up in the spirit of the ideals proclaimed in the Charter of the United Nations, and in particular in the spirit of peace, dignity, tolerance, freedom, equality and solidarity,

*Bearing in mind* that the need to extend particular care to the child has been stated in the Geneva Declaration of the Rights of the Child of 1924 and in the Declaration of the Rights of the Child adopted by the General Assembly on 20 November 1959 and recognized in the Universal Declaration of Human Rights, in the International Covenant on Civil and Political Rights (in particular in articles 23 and 24), in the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (in particular in article 10) and in the statutes and relevant instruments of specialized agencies and international organizations concerned with the welfare of children,

*Bearing in mind that*, as indicated in the Declaration of the Rights of the Child, „the child, by reason of his physical and mental immaturity, needs special safeguards and care, including appropriate legal protection, before as well as after birth”,

*Recalling* the provisions of the Declaration on Social and Legal Principles relating to the Protection and Welfare of Children, with Special Reference to Foster Placement and Adoption Nationally and Internationally; the United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice (The Beijing Rules); and the Declaration on the Protection of Women and Children in Emergency and Armed Conflict,

*Recognizing* that, in all countries in the world, there are children living in exceptionally difficult conditions, and that such children need special consideration,

*Taking due account* of the importance of the traditions and cultural values of each people for the protection and harmonious development of the child,

*Recognizing* the importance of international cooperation for improving the living conditions of children in every country, in particular in the developing countries,

*Have agreed* as follows:

## PART I

### *Article 1*

For the purposes of the present Convention, a child means every human being below the age of eighteen years unless, under the law applicable to the child, majority is attained earlier.

### *Article 2*

1. States Parties shall respect and ensure the rights set forth in the present Convention to each child within their jurisdiction without discrimination of any kind, irrespective of the child's or his or her parent's or legal guardian's race, colour, sex, language, religion, political or other opinion, national, ethnic or social origin, property, disability, birth or other status.

2. States Parties shall take all appropriate measures to ensure that the child is protected against all forms of discrimination or punishment on the basis of the status, activities, expressed opinions, or beliefs of the child's parents, legal guardians, or family members.

### *Article 3*

1. In all actions concerning children, whether undertaken by public or private social welfare institutions, courts of law, administrative authorities or legislative bodies, the best interests of the child shall be a primary consideration.

2. States Parties undertake to ensure the child such protection and care as is necessary for his or her well-being, taking into account the rights and duties of his or her parents, legal guardians, or other individuals legally responsible for him or her, and, to this end, shall take all appropriate legislative and administrative measures.

3. States Parties shall ensure that the institutions, services and facilities responsible for the care or protection of children shall conform with the standards established by competent authorities, particularly in the areas of safety, health, in the number and suitability of their staff, as well as competent supervision.

### *Article 4*

States Parties shall undertake all appropriate legislative, administrative, and other measures for the implementation of the rights recognized in the present Convention. With regard to economic, social and cultural rights, States Parties shall undertake such measures to the maximum extent of their available resources and, where needed, within the framework of international co-operation.

### *Article 5*

States Parties shall respect the responsibilities, rights and duties of parents or, where applicable, the members of the extended family or community as provided for by local custom, legal guardians or other persons legally responsible for the child, to provide, in a manner consistent with the evolving capacities of the child, appropriate direction and guidance in the exercise by the child of the rights recognized in the present Convention.

### *Article 6*

1. States Parties recognize that every child has the inherent right to life.
2. States Parties shall ensure to the maximum extent possible the survival and development of the child.

## *Article 7*

1. The child shall be registered immediately after birth and shall have the right from birth to a name, the right to acquire a nationality and, as far as possible, the right to know and be cared for by his or her parents.

2. States Parties shall ensure the implementation of these rights in accordance with their national law and their obligations under the relevant international instruments in this field, in particular where the child would otherwise be stateless.

## *Article 8*

1. States Parties undertake to respect the right of the child to preserve his or her identity, including nationality, name and family relations as recognized by law without unlawful interference.

2. Where a child is illegally deprived of some or all of the elements of his or her identity, States parties shall provide appropriate assistance and protection, with a view to speedily re-establishing his or her identity.

## *Article 9*

1. States Parties shall that a child shall not be separated from his or her parents against their will, except when competent authorities subject to judicial review determine, in accordance with applicable law and procedures, that such separation is necessary for the best interests of the child. Such determination may be necessary in a particular case such as one involving abuse or neglect of the child by the parents, or one where the parents are living separately and a decision must be made as to the child's place of residence.

2. In any proceedings pursuant to paragraph 1 of the present article, all interested parties shall be given an opportunity to participate in the proceedings and make their views known.

3. States Parties shall respect the right of the child who is separated from one or both parents to maintain personal relations and direct contact with both parents on a regular basis, except if it is contrary to the child's best interests.

4. Where such separation results from any action initiated by a State Party, such as the detention, imprisonment, exile, deportation or death (including death arising from any cause while the person is in the custody of the State) of one or both parents or of the child, that State Party shall, upon request, provide the parents, the child or, if appropriate, another member of the family with the essential information concerning the whereabouts of the absent member(s) of the family unless the provision of the information would be detrimental to the well-being of the child. States Parties shall further ensure that the submission of such a request shall of itself entail no adverse consequences for the person(s) concerned.

## *Article 10*

1. In accordance with the obligation of States Parties under Article 9, paragraph 1, applications by a child or his or her parents to enter or leave a State Party for the purpose of family reunification shall be dealt with by States parties in a positive, humane and expeditious manner. States Parties shall further ensure that the submission of such a request shall entail no adverse consequences for the applicants and for the members of their family.

2. A child whose parents reside in different States shall have the right to maintain on a regular basis, save in exceptional circumstances personal relations and direct contacts with both parents. Towards that end and in accordance with the obligation of States Parties under article 9, paragraph 1, States Parties shall respect the right of the child and his or her parents to leave any country, including their own, and to enter their own country. The right to leave any country shall be subject only to such restrictions as are prescribed by law and which are necessary to protect the national security, public order(*ordre public*), public health or morals or the rights and freedoms of others and are consistent with the other rights recognized in the present Convention.

## *Article 11*

1. States Parties shall take measures to combat the illicit transfer and non-return of children abroad.

2. To this end, States Parties shall promote the conclusion of bilateral or multilateral agreements or accession to existing agreements.

## Article 12

1. States Parties shall assure to the child who is capable of forming his or her own views the right to express those views freely in all matters affecting the child, the views of the child being given due weight in accordance with the age and maturity of the child.

2. For this purpose, the child shall in particular be provided the opportunity to be heard in any judicial and administrative proceedings affecting the child, either directly, or through a representative or an appropriate body, in a manner consistent with the procedural rules of national law.

## Article 13

1. The child shall have the right to freedom of expression; this right shall include freedom to seek, receive and impart information and ideas of all kinds, regardless of frontiers, either orally, in writing or in print, in the form of art, or through any other media of the child's choice.

2. The exercise of this right may be subject to certain restrictions, but these shall only be such as are provided by law and are necessary:

- a) For respect of the rights or reputations of others; or
- b) For the protection of national security or of public order(*ordre public*), or of public health or morals.

## Article 14

1. States Parties shall respect the right of the child to freedom of thought, conscience and religion.

2. States Parties shall respect the rights and duties of the parents and, when applicable, legal guardians, to provide direction to the child in the exercise of his or her right in a manner consistent with the evolving capacities of the child.

3. Freedom to manifest one's religion or beliefs may be subject only to such limitations as are prescribed by law and are necessary to protect public safety, order, health or morals, or the fundamental rights and freedoms of others.

## Article 15

1. States Parties recognize the rights of the child to freedom of association and to freedom of peaceful assembly.

2. No restrictions may be placed on the exercise of these rights other than those imposed in conformity with the law and which are necessary in a democratic society in the interests of national security or public safety, public order(*ordre public*), the protection of public health or morals or the protection of the rights and freedoms of others.

## Article 16

1. No child shall be subjected to arbitrary or unlawful interference with his or her privacy, family, home or correspondence, nor to unlawful attacks on his or her honour and reputation.

2. The child has the right to the protection of the law against such interference or attacks.

## Article 17

States Parties recognize the important function performed by the mass media and shall ensure that the child has access to information and material from a diversity of national and international sources, especially those aimed at the promotion of his or her social, spiritual and moral well-being and physical and mental health. To this end, States Parties shall:

- a) Encourage the mass media to disseminate information and material of social and cultural benefit to the child and in accordance with the spirit of article 29;
- b) Encourage international co-operation in the production, exchange and dissemination of such information and material from a diversity of cultural, national and international sources;
- c) Encourage the production and dissemination of children's books;

- d) Encourage the mass media to have particular regard to the linguistic needs of the child who belongs to a minority group or who is indigenous;
- e) Encourage the development of appropriate guidelines for the protection of the child from information and material injurious to his or her well-being, bearing in mind the provisions of articles 13 and 18.

### *Article 18*

1. States Parties shall use their best efforts to ensure recognition of the principle that both parents have common responsibilities for the upbringing and development of the child. Parents or, as the case may be, legal guardians, have the primary responsibility for the upbringing and development of the child. The best interests of the child will be their basic concern.
2. For the purpose of guaranteeing and promoting the rights set forth in the present Convention, States Parties shall render appropriate assistance to parents and legal guardians in the performance of their child-rearing responsibilities and shall ensure the development of institutions, facilities and services for the care of children.
3. States Parties shall take all appropriate measures to ensure that children of working parents have the right to benefit from child-care services and facilities for which they are eligible.

### *Article 19*

1. States Parties shall take all appropriate legislative, administrative, social and educational measures to protect the child from all forms of physical or mental violence, injury or abuse, neglect or negligent treatment, maltreatment or exploitation, including sexual abuse, while in the care of parent(s), legal guardian(s) or any other person who has the care of the child.
2. Such protective measures should, as appropriate, include effective procedures for the establishment of social programmes to provide necessary support for the child and for those who have the care of the child, as well as for other forms of prevention and for identification, reporting, referral, investigation, treatment and follow-up of instances of child maltreatment described heretofore, and, as appropriate, for judicial involvement.

### *Article 20*

1. A child temporarily or permanently deprived of his or her family environment, or in whose own best interests cannot be allowed to remain in that environment, shall be entitled to special protection and assistance provided by the State.
2. States Parties shall in accordance with their national laws ensure alternative care for such a child.
3. Such care could include, *inter alia*, foster placement, *kafalah* of Islamic law, adoption or if necessary placement in suitable institutions for the care of children. When considering solutions, due regard shall be paid to the desirability of continuity in a child's upbringing and to the child's ethnic, religious, cultural and linguistic background.

### *Article 21*

States Parties that recognize and/or permit the system of adoption shall ensure that the best interests of the child shall be the paramount consideration and they shall:

- a) Ensure that the adoption of a child is authorized only by competent authorities who determine, in accordance with applicable law and procedures and on the basis of all pertinent and reliable information, that the adoption is permissible in view of the child's status concerning parents, relatives and legal guardians and that, if required, the persons concerned have given their informed consent to the adoption on the basis of such counselling as may be necessary;
- b) Recognize that inter-country adoption may be considered as an alternative means of child's care, if the child cannot be placed in a foster or an adoptive family or cannot in any suitable manner be cared for in the child's country of origin;
- c) Ensure that the child concerned by inter-country adoption enjoys safeguards and standards equivalent to those existing in the case of national adoption;

d) Take all appropriate measures to ensure that, in inter-country adoption, the placement does not result in improper financial gain for those involved in it;

e) Promote, where appropriate, the objectives of the present article by concluding bilateral or multilateral arrangements or agreements, and endeavour, within this framework, to ensure that the placement of the child in another country is carried out by competent authorities or organs.

## Article 22

1. States Parties shall take appropriate measures to ensure that a child who is seeking refugee status or who is considered a refugee in accordance with applicable international or domestic law and procedures shall, whether unaccompanied or accompanied by his or her parents or by any other person, receive appropriate protection and humanitarian assistance in the enjoyment of applicable rights set forth in the present Convention and in other international human rights or humanitarian instruments to which the said States are Parties.

2. For this purpose, States Parties shall provide, as they consider appropriate, co-operation in any efforts by the United Nations and other competent intergovernmental organizations or non-governmental organizations co-operating with the United Nations to protect and assist such a child and to trace the parents or other members of the family of any refugee child in order to obtain information necessary for reunification with his or her family. In cases where no parents or other members of the family can be found, the child shall be accorded the same protection as any other child permanently or temporarily deprived of his or her family environment for any reason, as set forth in the present Convention.

## Article 23

1. States Parties recognize that a mentally or physically disabled child should enjoy a full and decent life, in conditions which ensure dignity, promote self-reliance and facilitate the child's active participation in the community.

2. States Parties recognize the right of the disabled child to special care and shall encourage and ensure the extension, subject to available resources, to the eligible child and those responsible for his or her care, of assistance for which application is made and which is appropriate to the child's condition and to the circumstances of the parent or others caring for the child.

3. Recognizing the special needs of a disabled child, assistance extended in accordance with paragraph 2 of the present article shall be provided free of charge, whenever possible, taking into account the financial resources of the parents or others caring for the child, and shall be designed to ensure that the disabled child has effective access to and receives education, training, health care services, rehabilitation services, preparation for employment and recreation opportunities in a manner conducive to the child's achieving the fullest possible social integration and individual development, including his or her cultural and spiritual development.

4. States Parties shall promote, in the spirit of international co-operation, the exchange of appropriate information in the field of preventive health care and of medical, psychological and functional treatment of disabled children, including dissemination of and access to information concerning methods of rehabilitation, education and vocational services, with the aim of enabling States Parties to improve their capabilities and skills and to widen their experience in these areas. In this regard, particular account shall be taken of the needs of developing countries.

## Article 24

1. States Parties recognize the right of the child to the enjoyment of the highest attainable standard of health and to facilities for the treatment of illness and rehabilitation of health. States Parties shall strive to ensure that no child is deprived of his or her right of access to such health care services.

2. States Parties shall pursue full implementation of this right and, in particular, shall take appropriate measures:

a) To diminish infant and child mortality;

b) To ensure the provision of necessary medical assistance and health care to all children with emphasis on the development of primary health care;

c) To combat disease and malnutrition, including within the framework of primary health care, through, *inter alia*, the application of readily available technology and through the provision of adequate nutritious foods and clean drinking-water, taking into consideration the dangers and risks of environmental pollution;

d) To ensure appropriate pre-natal and post-natal health care for mothers;

e) To ensure that all segments of society, in particular parents and children, are informed, have access to education and are supported in the use of basic knowledge of child health and nutrition, the advantages of breast-feeding, hygiene and environmental sanitation and the prevention of accidents;

f) To develop preventive health care, guidance for parents and family planning education and services.

3. States Parties shall take all effective and appropriate measures with a view to abolishing traditional practices prejudicial to the health of children.

4. States Parties undertake to promote and encourage international co-operation with a view to achieving progressively the full realization of the right recognized in the present article. In this regard, particular account shall be taken of the needs of developing countries.

## *Article 25*

States Parties recognize the right of a child who has been placed by the competent authorities for the purposes of care, protection or treatment of his or her physical or mental health, to a periodic review of the treatment provided to the child and all other circumstances relevant to his or her placement.

## *Article 26*

1. States Parties shall recognize for every child the right to benefit from social security, including social insurance, and shall take the necessary measures to achieve the full realization of this right in accordance with their national law.

2. The benefits should, where appropriate, be granted, taking into account the resources and the circumstances of the child and persons having responsibility for the maintenance of the child, as well as any other consideration relevant to an application for benefits made by or on behalf of the child.

## *Article 27*

1. States Parties recognize the right of every child to a standard of living adequate for the child's physical, mental, spiritual, moral and social development.

2. The parent(s) or others responsible for the child have the primary responsibility to secure, within their abilities and financial capacities, the conditions of living necessary for the child's development.

3. States Parties, in accordance with national conditions and within their means, shall take appropriate measures to assist parents and others responsible for the child to implement this right and shall in case of need provide material assistance and support programmes, particularly with regard to nutrition, clothing and housing.

4. States Parties shall take all appropriate measures to secure the recovery of maintenance for the child from the parents or other persons having financial responsibility for the child, both within the State Party and from abroad. In particular, where the person having financial responsibility for the child lives in a State different from that of the child, States Parties shall promote the accession to international agreements or the conclusion of such agreements, as well as the making of other appropriate arrangements.

## *Article 28*

1. States Parties recognize the right of the child to education, and with a view to achieving this right progressively and on the basis of equal opportunity, they shall, in particular:

a) Make primary education compulsory and available free to all;

b) Encourage the development of different forms of secondary education, including general and vocational education, make them available and accessible to every child, and take appropriate measures such as the introduction of free education and offering financial assistance in case of need;

c) Make higher education accessible to all on the basis of capacity by every appropriate means;

d) Make educational and vocational information and guidance available and accessible to all children;

e) Take measures to encourage regular attendance at schools and the reduction of drop-out rates.

2. States Parties shall take all appropriate measures to ensure that that school discipline is administered in a manner consistent with the child's human dignity and in conformity with the present Convention.

3. States Parties shall promote and encourage international co-operation in matters relating to education, in particular with a view to contributing to the elimination of ignorance and illiteracy throughout the world and facilitating access to scientific and technical knowledge and modern teaching methods. In this regard, particular account shall be taken of the needs of developing countries.

### *Article 29*

1. States Parties agree that the education of the child shall be directed to:

- a) The development of the child's personality, talents and mental and physical abilities to their fullest potential;
- b) The development of respect for human rights and fundamental freedoms, and for the principles enshrined in the Charter of the United Nations;
- c) The development of respect for the child's parents, his or her own cultural identity, language and values, for the national values of the country in which the child is living, the country from which he or she may originate, and for civilizations different from his or her own;
- d) The preparation of the child for responsible life in a free society, in the spirit of understanding, peace, tolerance, equality of sexes, and friendship among all peoples, ethnic, national and religious groups and persons of indigenous origin;
- e) The development of respect for the natural environment.

2. No part of the present article or article 28 shall be construed so as to interfere with the liberty of individuals and bodies to establish and direct educational institutions, subject always to the observance of the principles set forth in paragraph 1 of the present article and to the requirements that the education given in such institutions shall conform to such minimum standards as may be laid down by the State.

### *Article 30*

In those States in which ethnic, religious or linguistic minorities or persons of indigenous origin exist, a child belonging to such a minority or who is indigenous shall not be denied the right, in community with other members of his or her group, to enjoy his or her own culture, to profess and practise his or her own religion, or to use his or her own language.

### *Article 31*

1. States Parties recognize the right of the child to rest and leisure, to engage in play and recreational activities appropriate to the age of the child and to participate freely in cultural life and the arts.

2. States Parties shall respect and promote the right of the child to participate fully in cultural and artistic life and shall encourage the provision of appropriate and equal opportunities for cultural, artistic, recreational and leisure activity.

### *Article 32*

1. States Parties recognize the right of the child to be protected from economic exploitation and from performing any work that is likely to be hazardous or to interfere with the child's education, or to be harmful to the child's health or physical, mental, spiritual, moral or social development.

2. States Parties shall take legislative, administrative, social and educational measures to ensure the implementation of the present article. To this end, and having regard to the relevant provisions of other international instruments, States Parties shall in particular:

- a) Provide for a minimum age or minimum ages for admission to employment;
- b) Provide for appropriate regulation of the hours and conditions of employment;
- c) Provide for appropriate penalties or other sanctions to ensure the effective enforcement of the present article.



### *Article 33*

States Parties shall take all appropriate measures, including legislative, administrative, social and educational measures, to protect children from the illicit use of narcotic drugs and psychotropic substances as defined in the relevant international treaties, and to prevent the use of children in the illicit production and trafficking of such substances.

### *Article 34*

States Parties undertake to protect the child from all forms of sexual exploitation and sexual abuse. For these purposes, States Parties shall in particular take all appropriate national, bilateral and multilateral measures to prevent:

- a)* The inducement or coercion of a child to engage in any unlawful sexual activity;
- b)* The exploitative use of children in prostitution or other unlawful sexual practices;
- c)* The exploitative use of children in pornographic performances and materials.

### *Article 35*

States Parties shall take all appropriate national, bilateral and multilateral measures to prevent the abduction of, the sale of or traffic in children for any purpose or in any form.

### *Article 36*

States Parties shall protect the child against all other forms of exploitation prejudicial to any aspects of the child's welfare.

### *Article 37*

States Parties shall ensure that:

- a)* No child shall be subjected to torture or other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment. Neither capital punishment nor life imprisonment without possibility of release shall be imposed for offences committed by persons below eighteen years of age;
- b)* No child shall be deprived of his or her liberty unlawfully or arbitrarily. The arrest, detention or imprisonment of a child shall be in conformity with the law and shall be used only as a measure of last resort and for the shortest appropriate period of time;
- c)* Every child deprived of liberty shall be treated with humanity and respect for the inherent dignity of the human person, and in a manner which takes into account the needs of persons of his or her age. In particular, every child deprived of liberty shall be separated from adults unless it is considered in the child's best interest not to do so and shall have the right to maintain contact with his or her family through correspondence and visits, save in exceptional circumstances;
- d)* Every child deprived of his or her liberty shall have the right to prompt access to legal and other appropriate assistance, as well as the right to challenge the legality of the deprivation of his or her liberty before a court or other competent, independent and impartial authority, and to a prompt decision on any such action.

### *Article 38*

1. States Parties undertake to respect and to ensure respect for rules of international humanitarian law applicable to them in armed conflicts which are relevant to the child.
2. States Parties shall take all feasible measures to ensure that persons who have not attained the age of fifteen years do not take a direct part in hostilities.
3. States Parties shall refrain from recruiting any person who has not attained the age of fifteen years into their armed forces. In recruiting among those persons who have attained the age of fifteen years but who have not attained the age of eighteen years, States Parties shall endeavour to give priority to those who are oldest.

4. In accordance with their obligations under international humanitarian law to protect the civilian population in armed conflicts, States Parties shall take all feasible measures to ensure protection and care of children who are affected by an armed conflict.

### *Article 39*

States Parties shall take all appropriate measures to promote physical and psychological recovery and social reintegration of a child victim of: any form of neglect, exploitation, or abuse; torture or any other form of cruel, inhuman or degrading treatment or punishment; or armed conflicts. Such recovery and reintegration shall take place in an environment which fosters the health, self-respect and dignity of the child.

### *Article 40*

1. States Parties recognize the right of every child alleged as, accused of, or recognized as having infringed the penal law to be treated in a manner consistent with the promotion of the child's sense of dignity and worth, which reinforces the child's respect for the human rights and fundamental freedoms of others and which takes into account the child's age and the desirability of promoting the child's reintegration and the child's assuming a constructive role in society.

2. To this end, and having regard to the relevant provisions of international instruments, States Parties shall, in particular, ensure that:

*a)* No child shall be alleged as, be accused of, or recognized as having infringed the penal law by reason of acts or omissions that were not prohibited by national or international law at the time they were committed;

*b)* Every child alleged as or accused of having infringed the penal law has at least the following guarantees:

*(i)* To be presumed innocent until proven guilty according to law;

*(ii)* To be informed promptly and directly of the charges against him or her, and, if appropriate, through his or her parents or legal guardians, and to have legal or other appropriate assistance in the preparation and presentation of his or her defence;

*(iii)* To have the matter determined without delay by a competent, independent and impartial authority or judicial body in a fair hearing according to law, in the presence of legal or other appropriate assistance and, unless it is considered not to be in the best interest of the child, in particular, taking into account his or her age or situation, his or her parents or legal guardians;

*(iv)* Not to be compelled to give testimony or to confess guilt; to examine or have examined adverse witnesses and to obtain the participation and examination of witnesses on his or her behalf under conditions of equality;

*(v)* If considered to have infringed the penal law, to have this decision and any measures imposed in consequence thereof reviewed by a higher competent, independent and impartial authority or judicial body according to law;

*(vi)* To have the free assistance of an interpreter if the child cannot understand or speak the language used;

*(vii)* To have his or her privacy fully respected at all stages of the proceedings.

3. States Parties shall seek to promote the establishment of laws, procedures, authorities and institutions specifically applicable to children alleged as, accused of, or recognized as having infringed the penal law, and, in particular:

*a)* The establishment of a minimum age below which children shall be presumed not to have the capacity to infringe the penal law;

*b)* Whenever appropriate and desirable, measures for dealing with such children without resorting to judicial proceedings, providing that human rights and legal safeguards are fully respected.

4. A variety of disposition, such as care, guidance and supervision orders; counselling; probation; foster care; education and vocational training programmes and other alternatives to institutional care shall be available to ensure that children are dealt with in a manner appropriate to their well-being and proportionate both to their circumstances and the offence.

### *Article 41*

Nothing in the present Convention shall affect any provisions which are more conducive to the realization of the rights of the child and which may be contained in:

*a)* The law of a State Party; or

b) International law in force for that State.

## PART II

### *Article 42*

States Parties undertake to make the principles and provisions of the Convention widely known, by appropriate and active means, to adults and children alike.

### *Article 43*

1. For the purpose of examining the progress made by States Parties in achieving the realization of the obligations undertaken in the present Convention, there shall be established a Committee on the Rights of the Child, which shall carry out the functions hereinafter provided.

2. The Committee shall consist of ten experts of high moral standing and recognized competence in the field covered by this Convention. The members of the Committee shall be elected by States Parties from among their nationals and shall serve in their personal capacity, consideration being given to equitable geographical distribution, as well as to the principal legal systems.

3. The members of the Committee shall be elected by secret ballot from a list of persons nominated by States Parties. Each State Party may nominate one person from among its own nationals.

4. The initial election to the Committee shall be held no later than six months after the date of the entry into force of the present Convention and thereafter every second year. At least four months before the date of each election, the Secretary-General of the United Nations shall address a letter to States Parties inviting them to submit their nominations within two months. The Secretary-General shall subsequently prepare a list in alphabetical order of all persons thus nominated, indicating States Parties which have nominated them, and shall submit it to the States Parties to the present Convention.

5. The elections shall be held at meetings of States Parties convened by the Secretary-General at United Nations Headquarters. At those meetings, for which two thirds of States Parties shall constitute a quorum, the persons elected to the Committee shall be those who obtain the largest number of votes and an absolute majority of the votes of the representatives of States Parties present and voting.

6. The members of the Committee shall be elected for a term of four years. They shall be eligible for re-election if renominated. The term of five of the members elected at the first election shall expire at the end of two years; immediately after the first election, the names of these five members shall be chosen by lot by the Chairman of the meeting.

7. If a member of the Committee dies or resigns or declares that for any other cause he or she can no longer perform the duties of the Committee, the State Party which nominated the member shall appoint another expert from among its nationals to serve for the remainder of the term, subject to the approval of the Committee.

8. The Committee shall establish its own rules of procedure.

9. The committee shall elect its officers for a period of two years.

10. The meetings of the Committee shall normally be held at United Nations Headquarters or at any other convenient place as determined by the Committee. The Committee shall normally meet annually. The duration of the meetings of the Committee shall be determined, and reviewed, if necessary, by a meeting of the States Parties to the present Convention, subject to the approval of the General Assembly.

11. The Secretary-General of the United Nations shall provide the necessary staff and facilities for the effective performance of the functions of the Committee under the present Convention.

12. With the approval of the General Assembly, the members of the Committee established under the present Convention shall receive emoluments from United Nations resources on such terms and conditions as the Assembly may decide.

### *Article 44*

1. States Parties undertake to submit to the Committee, through the Secretary-General of the United Nations, reports on the measures they have adopted which give effect to the rights recognized herein and on the progress made on the enjoyment of those rights:

- a) Within two years of the entry into force of the Convention for the State Party concerned;
- b) Thereafter every five years.

2. Reports made under the present article shall indicate factors and difficulties, if any, affecting the degree fulfilment of the obligations under the present Convention. Reports shall also contain sufficient information to provide the Committee with a comprehensive understanding of the implementation of the Convention in the country concerned.

3. A State Party which has submitted a comprehensive initial report to the Committee need not, in its subsequent reports submitted in accordance with paragraph 1 b) of the present article, repeat basic information previously provided.

4. The Committee may request from States Parties further information relevant to the implementation of the Convention.

5. The Committee shall submit to the General Assembly, through the Economic and Social Council, every two years, reports on its activities.

6. States Parties shall make their reports widely available to the public in their own countries.

### *Article 45*

In order to foster the effective implementation of the Convention and to encourage international co-operation in the field covered by the Convention:

a) The specialized agencies, the United Nations Children's Fund, and other United Nations organs shall be entitled to be represented at the consideration of the implementation of such provisions of the present Convention as fall within the scope of their mandate. The Committee may invite the specialized agencies, the United Nations Children's Fund and other competent bodies as it may consider appropriate to provide expert advice on the implementation of the Convention in areas falling within the scope of their respective mandates. The Committee may invite the specialized agencies, the United Nations Children's Fund, and other United Nations organs to submit reports on the implementation of the Convention in areas falling within the scope of their activities;

b) The Committee shall transmit, as it may consider appropriate, to the specialized agencies, the United Nations Children's Fund and other competent bodies, any reports from States Parties that contain a request, or indicate a need, for technical advice or assistance, along with the Committee's observations and suggestions, if any, on these requests of indications;

c) The Committee may recommend to the General Assembly to request the Secretary-General to undertake on its behalf studies on specific issues relating to the rights of the child;

d) The Committee may make suggestions and general recommendations based on information received pursuant to articles 44 and 45 of the present Convention. Such suggestions and general recommendations shall be transmitted to any State Party concerned and reported to the General Assembly, together with comments, if any, from States Parties.

## PART III

### *Article 46*

The present Convention shall be open for signature by all States.

### *Article 47*

The present Convention is subject to ratification. Instruments of ratification shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

## *Article 48*

The present Convention shall remain open for accession by any State. The instruments of accession shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

## *Article 49*

1. The present Convention shall enter into force on the thirtieth day following the date of deposit with the Secretary-General of the United Nations of the twentieth instrument of ratification or accession.

2. For each State ratifying or acceding to the Convention after the deposit of the twentieth instrument of ratification or accession, the Convention shall enter into force on the thirtieth day after the deposit by such State of its instrument of ratification or accession.

## *Article 50*

1. Any State Party may propose an amendment and file it with the Secretary-General of the United Nations. The Secretary-General shall thereupon communicate the proposed amendment to States Parties, with a request that they indicate whether they favour a conference of States Parties for the purpose of considering and voting upon the proposals. In the event that, within four months from the date of such communication, at least one third of the States Parties favour such a conference, the Secretary-General shall convene the conference under the auspices of the United Nations. Any amendment adopted by a majority of States Parties present and voting at the conference shall be submitted to the General Assembly for approval.

2. An amendment adopted in accordance with paragraph 1 of the present article shall enter into force when it has been approved by the General Assembly of the United Nations and accepted by a two-thirds majority of States Parties.

3. When an amendment enters into force, it shall be binding on those States Parties still being bound by the provisions of the present Convention and any earlier amendments which they have accepted.

## *Article 51*

1. The Secretary-General of the United Nations shall receive and circulate to all States the text of reservations made by States at the time of ratification or accession.

2. A reservation incompatible with the object and purpose of the present Convention shall not be permitted.

3. Reservations may be withdrawn at any time by notification to that effect addressed to the Secretary-General of the United Nations, who shall then inform all States. Such notification shall take effect on the date on which it is received by the Secretary-General.

## *Article 52*

A State Party may denounce the present Convention by written notification to the Secretary-General of the United Nations. Denunciation becomes effective one year after the date of receipt of the notification by the Secretary-General.

## *Article 53*

The Secretary-General of the United Nations is designated as the depositary of the present Convention.

## *Article 54*

The original of the present Convention, of which the Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish texts are equally authentic, shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

In witness thereof the undersigned plenipotentiaries, being duly authorized thereto by their respective Governments, have signed the present Convention.

# *Egyezmény a gyermek jogairól*

## BEVEZETÉS

*Az Egyezmény részes államai*

*tekintetbe véve*, hogy az Egyesült Nemzetek Alapokmányában meghirdetett elveknek megfelelően, az emberi közösség valamennyi tagja veleszületett méltóságának, valamint egyenlő és elidegeníthetetlen jogainak elismerése a szabadság, az igazságosság és a világbéke alapja,

*figyelembe véve*, hogy az Egyesült Nemzetek népei az Alapokmányban ismételt kinyilvánították az alapvető emberi jogokba, az emberi személyiség méltóságába és értékébe vetett hitüket, és elhatározták, hogy előmozdítják a társadalmi haladást, és hogy nagyobb szabadságban, jobb életfeltételeket teremtenek,

*felismerve azt*, hogy az Egyesült Nemzetek az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatában és az emberi jogokról szóló nemzetközi egyezségokmányokban, meghirdették azt és megállapodtak abban, hogy az ezekben említett valamennyi jogot és szabadságot mindenki, minden megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül gyakorolhatja,

*emlékeztetve arra*, hogy az Egyesült Nemzetek az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatában kimondták, hogy a gyermekkor különleges segítséghez és támogatáshoz ad jogot,

*abban a meggyőződésben*, hogy a családnak a társadalom alapvető egységeként és valamennyi tagja fejlődésének és jólétének természetes környezeteként meg kell kapnia azt a védelmet és támogatást, amelyre szüksége van ahhoz, hogy a közösségekben szerepét maradéktalanul betölthesse,

*felismerve*, hogy a gyermek személyiségének harmonikus kibontakozásához szükséges, hogy családi környezetben, boldog szeretetteljes és megértő légkörben nőjön fel,

*tekintetbe véve*, hogy a gyermeknek teljes mértékben felkészültnek kell lennie önálló életvitelére a társadalomban, valamint, hogy az Egyesült Nemzetek Alapokmányában meghirdetett eszmények, különösen a béke, az emberi méltóság, a türelmesség, a szabadság, az egyenlőség és a szolidaritás szellemében szükséges nevelni,

*figyelembe véve*, hogy a gyermek jogairól szóló 1924. évi Genfi Nyilatkozat, és a Közgyűlés által 1959. november 20-án elfogadott, a Gyermek Jogairól Szóló Nyilatkozat kimondta, valamint az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata, a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya (különösen ennek a 23. és 24. cikkében), a Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya (különösen ennek 10. cikkében), valamint a gyermekek jólétével foglalkozó szakosított intézmények és nemzetközi szervezetek alapszabályai és idevágó okmányai elismerték a gyermeknek nyújtandó különleges védelem szükségességét,

*figyelembe véve*, hogy - amint azt a Gyermek Jogairól Szóló Nyilatkozat is említi - „a gyermeknek, figyelemmel fizikai és szellemi érettségének hiányára, különös védelemre és gondozásra van szüksége, nevezetesen megfelelő jogi védelemre, születése előtt és születése után” egyaránt,

*emlékeztetve* a Gyermek Védelmére és Jólétére Alkalmazandó Szociális és Jogi Elvekről Szóló Nyilatkozatnak, főleg az örökbefogadás és a családban való elhelyezés hazai és nemzetközi gyakorlatának szempontjából figyelembe vett rendelkezéseire, továbbá az Egyesült Nemzeteknek a fiatalkorúakat illető igazságszolgáltatással kapcsolatos minimális szabályokat tartalmazó Gyűjteménye (Pekingi Szabályok), valamint a Nők és Gyermek Szükségállapot és Fegyveres Konfliktus Idején Való Védelméről Szóló Nyilatkozat rendelkezéseire,

*felismerve*, hogy a világ minden országában vannak különösen nehéz körülmények között élő gyermekek, és szükséges az, hogy ezeknek a gyermekeknek különös figyelmet szenteljenek,

*elismerve*, hogy a gyermek védelmében és harmonikus fejlődésében minden nép hagyományai és kulturális értékei jelentősek,

*felismerve* a nemzetközi együttműködés jelentőségét a gyermekek életkörülményeinek minden országban, és különösen a fejlődő országokban való javításában,

a következőkben *állapodtak meg*:

## I. RÉSZ

### 1. cikk

Az Egyezmény vonatkozásában gyermek az a személy, aki tizennyolcadik életévét nem töltötte be, kivéve ha a reá alkalmazandó jogszabályok értelmében nagykorúságát már korábban eléri.

## *2. cikk*

1. Az Egyezményben részes államok tiszteletben tartják és biztosítják a joghatóságuk alá tartozó gyermekek számára az Egyezményben lefektetett jogokat minden megkülönböztetés, nevezetesen a gyermeknek vagy szüleinek vagy törvényes képviselőjének faja, színe, neme, nyelve, vallása, politikai vagy más véleménye, nemzeti, nemzetiségi vagy társadalmi származása, vagyoni helyzete, cselekvőképtelensége, születési vagy egyéb helyzete szerinti különbségtétel nélkül.

2. Az Egyezményben részes államok megteszik a megfelelő intézkedéseket arra, hogy a gyermeket hatékonyan megvédjék minden, bármely formában jelentkező megkülönböztetéstől és megtorlástól, amely szülei, törvényes képviselői vagy családtagjai jogi helyzete, tevékenysége, véleménynyilvánítása vagy meggyőződése miatt érhetné őt.

## *3. cikk*

1. A szociális védelem köz- és magánintézményei, a bíróságok, a közigazgatási hatóságok és a törvényhozó szervek minden, a gyermeket érintő döntésükben a gyermek mindenképp felett álló érdekét veszik figyelembe elsősorban.

2. Az Egyezményben részes államok kötelezik magukat arra, hogy a gyermek számára, figyelembe véve szülei, gyámjai és az érte törvényesen felelős más személyek jogait és kötelességeit, biztosítják a jólétéhez szükséges védelmet és gondozást, e célból meghozzák a szükséges törvényhozási és közigazgatási intézkedéseket.

3. Az Egyezményben részes államok gondoskodnak arról, hogy a gyermekkel foglalkozó és védelmét biztosító intézmények, hivatalok és létesítmények működése megfeleljen az illetékes hatóságok által megállapított szabályoknak, különösen a biztonság és az egészség területén, valamint ezek személyzeti létszámával és szakértelmével, továbbá a megfelelő ellenőrzés meglétével kapcsolatban.

## *4. cikk*

Az Egyezményben részes államok meghoznak minden olyan törvényhozási, közigazgatási vagy egyéb intézkedést, amelyek az Egyezményben elismert jogok érvényesüléséhez szükségesek. Amennyiben gazdasági, szociális és kulturális jogokról van szó, ezeket az intézkedéseket a rendelkezésükre álló erőforrások határai között és szükség esetén, a nemzetközi együttműködés keretében hozzák meg.

## *5. cikk*

Az Egyezményben részes államok tiszteletben tartják a szülőknek vagy, adott esetben a helyi szokás szerint, a nagycsaládnak vagy a közösségnek, a gyámoknak vagy más, a gyermekért törvényesen felelős személyeknek azt a felelősségét, jogát és kötelességét, hogy a gyermeknek az Egyezményben elismert jogai gyakorlásához, képességei fejlettségének megfelelően, iránymutatást és tanácsokat adjanak.

## *6. cikk*

1. Az Egyezményben részes államok elismerik, hogy minden gyermeknek veleszületett joga van az életre.  
2. Az Egyezményben részes államok a lehetséges legnagyobb mértékben biztosítják a gyermek életben maradását és fejlődését.

## *7. cikk*

1. A gyermeket születésekor anyakönyvezik és ettől kezdve joga van ahhoz, hogy nevet kapjon, állampolgárságot szerezzen és lehetőség szerint ismerje szüleit, valamint ahhoz, hogy ezek neveljék.

2. Az Egyezményben részes államok gondoskodnak arról, hogy ezeket a jogokat hazai törvényhozásuknak és a tárgyra vonatkozó nemzetközi okmányokban vállalt kötelezettségeiknek megfelelően érvényre juttassák, különösen akkor, ha ennek hiányában a gyermek hontalanná válna.

## *8. cikk*

1. Az Egyezményben részes államok kötelezik magukat arra, hogy törvénytörő beavatkozás nélkül tiszteletben tartják a gyermeknek saját személyazonossága - ideértve állampolgársága, neve, családi kapcsolata - megtartásához fűződő, a törvényben elismert jogát.

2. Ha a gyermeket törvénytelen módon megfosztják személyazonossága alkotó elemeitől vagy azoknak egy részétől, az Egyezményben részes államok megfelelő segítséget és védelmet nyújtanak ahhoz, hogy személyazonosságát a lehető legrövidebb időn belül helyreállítsák.

## *9. cikk*

1. Az Egyezményben részes államok gondoskodnak arról, hogy a gyermeket szüleitől, ezek akarata ellenére, ne válasszák el, kivéve, ha az illetékes hatóságok, bírói felülvizsgálat lehetőségének fenntartásával és az erre vonatkozó törvényeknek és eljárásoknak megfelelően úgy döntenek, hogy ez az elválasztás a gyermek mindenek felett álló érdekében szükséges. Ilyen értelmű döntés szükséges lehet bizonyos különleges esetekben, például akkor, ha a szülők durván kezelik vagy elhanyagolják gyermeküket, illetőleg ha különválva élnek és döntenie kell a gyermek elhelyezéséről.

2. A jelen cikk 1. bekezdésében említett minden esetben valamennyi érdekelt félnek lehetőséget kell adni az eljárásban való részvételre és véleményük ismertetésére.

3. Az Egyezményben részes államok tiszteletben tartják a mindkét szülőjétől vagy ezek egyikétől külön élő gyermeknek azt a jogát, hogy személyes kapcsolatot és közvetlen érintkezést tarthasson fenn mindkét szülőjével, kivéve, ha ez a gyermek mindenek felett álló érdekeivel ellentétes.

4. Amennyiben az elválasztás az Egyezményben részes állam által fogantatott intézkedés folytán következett be - mint a szülők vagy egyikük vagy a gyermek letartóztatása, szabadságvesztés-büntetése, száműzetése, kiutasítása vagy halála (ideértve azt is, ha a halál a letartóztatás folyamán következett be bármely okból) -, a részes állam, kérelemre, a szülőkkel, a gyermekkel vagy, szükség esetén valamely más családtaggal közli a családtag vagy családtagok tartózkodási helyére vonatkozó lényeges adatokat, kivéve, ha ezeknek az adatoknak a nyilvánosságra hozatala hátrányos a gyermek jólétére nézve. Az Egyezményben részes államok gondoskodnak továbbá arról is, önmagában az említett kérelem benyújtása ne járjon hátrányos következményekkel az érdekelt személy vagy személyek számára.

## *10. cikk*

1. Az Egyezményben részes államokra a 9. cikk első bekezdésében foglaltak értelmében háruló kötelezettségeknek megfelelően, a részes államoknak pozitív szellemben, emberiséggel és kellő gondossággal kell megvizsgálniuk bármely gyermeknek vagy szüleinek családgyegetés céljából valamely részes államba való beutazása vagy onnan való kiutazása iránti kérelmét. Az Egyezményben részes államok gondoskodnak továbbá arról is, hogy az ilyen kérelem előterjesztése ne járjon hátrányos következményekkel a kérelem előterjesztői és családtagjaik számára.

2. Annak a gyermeknek, akinek szülei különböző államokban bírnak állandó lakóhellyel, joga van, kivételes körülményektől eltekintve, mindkét szülőjével rendszeresen személyes kapcsolatot és közvetlen érintkezést fenntartani. Ennek megvalósítására, valamint az Egyezményben részes államokra a 9. cikk 1. bekezdése értelmében háruló kötelezettségeknek megfelelően, a részes államok tiszteletben tartják a gyermeknek és szüleinek azt a jogát, hogy bármely országot, beleértve a sajátjukat is, elhagyják és visszatérjenek saját országukba. Bármely ország elhagyásának joga csak a törvényben meghatározott olyan korlátozásoknak vethető alá, amelyek az állam biztonságának, a közrendnek, a közegészségügynek, a közérkölcnek, valamint mások jogainak és szabadságainak védelme érdekében szükségesek, és amelyek összhangban vannak az Egyezményben elismert egyéb jogokkal.

## *11. cikk*



1. Az Egyezményben részes államok intézkedéseket tesznek, hogy megakadályozzák a gyermekek törvényellenes külföldre utaztatását és ott-tartását.

2. Ebből a célból az Egyezményben részes államok előmozdítják a kétoldalú és többoldalú megállapodások megkötését, illetőleg a meglévő megállapodásokhoz való csatlakozást.

## *12. cikk*

1. Az Egyezményben részes államok az ítélőképessége birtokában lévő gyermek számára biztosítják azt a jogot, hogy minden őt érintő kérdésben szabadon kinyilváníthassa véleményét, a gyermek véleményét, figyelemmel korára és érettségi fokára, kellően tekintetbe kell venni.

2. Ebből a célból nevezetesen lehetőséget kell adni a gyermeknek arra, hogy bármely olyan bírói vagy közigazgatási eljárásban, amelyben érdekelt, közvetlenül vagy képviselője, illetőleg arra alkalmas szerv útján, a hazai jogszabályokban foglalt eljárási szabályoknak megfelelően meghallgassák.

## *13. cikk*

1. A gyermeknek joga van a véleménynyilvánítás szabadságára. Ez a jog magában foglalja mindenfajta tájékoztatás és eszme határokra tekintet nélküli kérésének, megismerésének és terjesztésének szabadságát, nyilvánuljon meg az szóban, írásban, nyomtatásban, művészi vagy bármilyen más, a gyermek választásának megfelelő formában.

2. Ennek a jognak a gyakorlása csak a törvényben kifejezetten megállapított korlátozásoknak vethető alá, amelyek

a) mások jogainak és jó hírnevének tiszteletben tartása, illetőleg

b) az állam biztonsága, a közrend, a közegészségügy, vagy a közerkölcs védelme érdekében szükségesek.

## *14. cikk*

1. Az Egyezményben részes államok tiszteletben tartják a gyermek jogát a gondolat-, a lelkiismeret- és a vallásszabadságra.

2. Az Egyezményben részes államok tiszteletben tartják a szülőknek vagy, adott esetben, a gyermek törvényes képviselőinek azt a jogát és kötelességét, hogy a gyermeket e jogának gyakorlásában képességei fejlettségének megfelelően irányítsák.

3. A vallás vagy meggyőződés kinyilvánításának szabadságát csak a törvényben megállapított olyan korlátozásoknak lehet alávetni, amelyek a közbiztonság, a közrend, a közegészségügy, a közerkölcs, vagy mások alapvető jogai és szabadságai védelmének érdekében szükségesek.

## *15. cikk*

1. Az Egyezményben részes államok elismerik a gyermek egyesülési és békés gyülekezési jogát.

2. E jogok gyakorlását csak a törvényben meghatározott olyan korlátozásoknak lehet alávetni, amelyek egy demokratikus társadalomban az állam biztonsága, a közbiztonság és a közrend, illetőleg a közegészségügy és a közerkölcs, vagy mások jogai és szabadságai védelmének érdekében szükségesek.

## *16. cikk*

1. A gyermeket nem szabad alávetni magánéletével, családjával, lakásával vagy levelezésével kapcsolatban önkényes vagy törvénytelen beavatkozásnak, sem pedig becsülete vagy jó hírneve elleni jogtalan támadásnak.

2. Ilyen beavatkozás vagy támadás ellen a gyermeket megilleti a törvény védelme.

## *17. cikk*

Az Egyezményben részes államok elismerik a tömegtájékoztatási eszközök feladatának fontosságát, és gondoskodnak arról, hogy a gyermek hozzájusson a különböző hazai és nemzetközi forrásokból származó tájékoztatáshoz és anyagokhoz, nevezetesen azokhoz, amelyek szociális, szellemi és erkölcsi jóléte előmozdítását, valamint fizikai és szellemi egészségét szolgálják. Ebből a célból a részes államok:

- a) előmozdítják azt, hogy a tömegtájékoztatási eszközök - a 29. cikk szellemének megfelelően - a gyermek számára szociális és kulturális szempontból hasznos tájékoztatást és anyagokat terjesszenek;
- b) előmozdítják a nemzetközi együttműködést a különféle hazai és nemzetközi, kulturális forrásokból származó ilyenfajta tájékoztatás és anyagok előállítására, cseréjére és terjesztésére érdekében;
- c) előmozdítják a gyermekkönyvek előállítását és terjesztését;
- d) előmozdítják, hogy a tömegtájékoztatási eszközök különösen vegyék figyelembe az őslakossághoz, illetőleg a kisebbségi csoportokhoz tartozó gyermek nyelvi szükségleteit;
- e) elősegítik a gyermek jólétére ártalmas információk és anyagok elleni védelmét megfelelően szolgáló irányelvek kidolgozását a 13. és a 18. cikk rendelkezéseinek figyelembevételével.

## *18. cikk*

1. Az Egyezményben részes államok minden erejükkel azon lesznek, hogy biztosítsák annak az elvnek az elismertetését, amely szerint a szülőknek közös a felelősségük a gyermek neveléséért és fejlődésének biztosításáért. A felelősség a gyermek neveléséért és fejlődésének biztosításáért elsősorban a szülőkre, illetőleg, adott esetben a gyermek törvényes képviselőire hárul. Ezeket cselekedeteikben mindenekelőtt a gyermek mindenek felett álló érdekének kell vezetnie.

2. Az Egyezményben említett jogok biztosítása és előmozdítása érdekében a részes államok megfelelő segítséget nyújtanak a szülőknek és a gyermek törvényes képviselőinek a gyermek nevelésével kapcsolatban rájuk háruló felelősség gyakorlásához, és gondoskodnak gyermekjóléti intézmények, létesítmények és szolgálatok létrehozásáról.

3. Az Egyezményben részes államok megtesznek minden megfelelő intézkedést annak érdekében, hogy a dolgozó szülők gyermekei számára biztosítsák olyan szolgáltatások és gyermekőrző intézmények igénybevételének jogát, amelyekre jogosultak.

## *19. cikk*

1. Az Egyezményben részes államok megtesznek minden arra alkalmas, törvényhozási, közigazgatási, szociális és nevelési intézkedést, hogy megvédjék a gyermeket az erőszak, a támadás, a fizikai és lelki durvaság, az elhagyás vagy az elhanyagolás, a rossz bánásmód vagy a kizsákmányolás - ideértve a nemi erőszakot is - bármilyen formájától mindaddig, amíg szüleinek vagy valamelyik szülőjének, illetőleg törvényes képviselőjének vagy képviselőinek, vagy bármely más olyan személynek, akinél elhelyezték, felügyelete alatt áll.

2. Ezek a védelmi intézkedések szükség szerint olyan hatékony eljárásokat foglalnak magukban, amelyek a gyermek és gondviselői számára szükségesek szociális programok létrehozását teszik lehetővé, továbbá a fentebb leírt rossz bánásmód eseteiben hozzájárulnak a cselekmény felismeréséhez, bejelentéséhez, a jelentés illetékes helyre juttatásához, vizsgálatához, kezeléséhez és az esetek figyelemmel kíséréséhez; szükség szerint magukban foglalják a bírói beavatkozással kapcsolatos eljárást is.

## *20. cikk*

1. Minden olyan gyermeknek, aki ideiglenesen vagy véglegesen meg van fosztva családi környezetétől, vagy aki saját érdekében nem hagyható meg e környezetben, jogosult az állam különleges védelmére és segítségére.

2. Az Egyezményben részes államok hazai jogszabályainak megfelelően intézkednek helyettesítő védelem iránt az ilyen gyermek számára.

3. Ez a helyettesítő védelem történhet családnál való elhelyezés, az iszlám jog káfolah-ja szerinti gondnokság, örökbefogadás, illetőleg szükség esetén megfelelő gyermekintézményekben való elhelyezés formájában. A megoldás kiválasztásánál kellően figyelembe kell venni a gyermek nevelésében megkívánt folyamatosság szükségességét, valamint nemzetiségi, vallási, kulturális és nyelvi származását.

## *21. cikk*

Azoknak a részes államoknak, amelyek elfogadják és/vagy engedélyezik az örökbefogadást, biztosítaniuk kell azt, hogy a gyermek mindenképp felett álló érdekei érvényesüljenek, és ezért

a) gondoskodnak arról, hogy a gyermek örökbefogadását csakis az illetékes hatóságok engedélyezzék, amelyek az ügyre alkalmazandó törvény és eljárások értelmében, valamint valamennyi megbízható adat alapján meggyőződtek arról, hogy figyelemmel a gyermeknek szüleinek, rokonaival és törvényes képviselőivel kapcsolatos helyzetére, az örökbefogadás megtörténhet, és hogy adott esetben az érdekelt személyek az ügy ismeretében és az esetleg szükséges felvilágosítás után beleegyezésüket adták az örökbefogadáshoz;

b) elismerik, hogy a külföldre történő örökbefogadás a gyermek számára szükséges gondozás biztosítása másik eszközének tekinthető, ha a gyermek származási országában nem helyezhető el gondozó vagy örökbefogadó családban, vagy nem nevelhető megfelelően.

c) gondoskodnak arról, hogy külföldre történő örökbefogadás esetén a gyermek a hazai örökbefogadással egyenértékű biztosítékok és szabályok előnyeit élvezhesse;

d) megteszik a megfelelő intézkedéseket annak biztosítására, hogy külföldre történő örökbefogadás esetén a gyermek elhelyezése ne járjon jogtalan haszonszerzéssel az ebben résztvevő személyek számára;

e) az e cikkben említett célkitűzéseket esetenként két- és többoldalú megegyezések és megállapodások megkötésével érik el, és ennek keretében minden lehető erőfeszítéssel gondoskodnak arról, hogy a gyermek külföldi elhelyezését erre illetékes hatóságok vagy szervek fogadják.

## 22. cikk

1. Az Egyezményben részes államok megteszik a megfelelő intézkedéseket, hogy az a gyermek, aki akár egymagában, akár apjával és anyjával vagy bármely más személlyel együtt az erre vonatkozó nemzetközi vagy hazai szabályok és eljárások értelmében menekült helyzetének elismerését kéri vagy menekültnek tekintendő, megkapja az Egyezményben és más emberi jogokkal kapcsolatos vagy humanitárius jellegű egyéb nemzetközi okmányokban, amelyekben az említett államok részesek, elismert jogok élvezetéhez szükséges védelmet és humanitárius támogatást.

2. Ebből a célból az Egyezményben részes államok, amennyiben szükségesnek tartják, együttműködnek az Egyesült Nemzetek Szervezetének és az Egyesült Nemzetek Szervezetével együttműködő egyéb kormányközi és nem kormányközi szervezeteknek azokban az erőfeszítéseiben, amelyek arra irányulnak, hogy az ilyen helyzetben lévő gyermekeket védjék és segítsék, továbbá arra, hogy bármely menekült gyermek szüleit vagy más családtagjait felkutassák a családtagokhoz szükséges adatok megszerzése céljából. Ha sem az apát, sem az anyát vagy bármely más családtagot sem sikerül megtalálni, akkor az Egyezményben lefektetett elvek szerint a gyermeket ugyanabban a védelemben kell részesíteni, mint bármely más, a családi környezetétől bármely okból véglegesen vagy ideiglenesen megfosztott gyermeket.

## 23. cikk

1. Az Egyezményben részes államok elismerik, hogy a szellemileg vagy testileg fogyatékos gyermeknek emberi méltóságát biztosító, önfenntartását előmozdító, a közösségi életben való tevékeny részvételét lehetővé tevő, teljes és tisztességes életet kell élnie.

2. Az Egyezményben részes államok elismerik a fogyatékos gyermeknek a különleges gondozáshoz való jogát, és a rendelkezésükre álló forrásoktól függő mértékben, az előírt feltételeknek megfelelő fogyatékos gyermeknek és eltartóinak, kérelemre, a gyermek állapotához és szülei vagy gondviselői helyzetéhez alkalmazkodó segítséget biztosítanak.

3. Tekintettel a fogyatékos gyermek sajátos szükségleteire, a 2. bekezdés értelmében nyújtott segítség a gyermek szüleinek vagy gondviselőinek anyagi erőforrásait figyelembe véve, lehetőség szerint ingyenes, és úgy kell alakítani, hogy a fogyatékos gyermek valóban részesülhessen oktatásban, képzésben, egészségügyi ellátásban, gyógyító-nevelésben, munkára való felkészítésben és szabadidő-tevékenységben oly módon, hogy ezek biztosítsák személyisége lehető legteljesebb kibontakoztatását kulturális és szellemi területen egyaránt.

4. Az Egyezményben részes államok a nemzetközi együttműködés szellemében előmozdítják a fogyatékos gyermekek megelőző egészségügyi ellátásával, orvosi, pszichológiai és funkcionális kezelésével, a gyógyító-nevelés módszereivel és a szakképzési intézményekkel kapcsolatos információk cseréjét és terjesztését, valamint az adatok hozzáférhetőségének biztosításával lehetővé teszik a részes államok számára, hogy ezeken a területeken javíthassák

lehetőségeiket és szakismereteiket, bővíthessék tapasztalataikat. Ebben a tekintetben különösen figyelembe veszik a fejlődő országok szükségleteit.

## *24. cikk*

1. Az Egyezményben részes államok elismerik a gyermeknek a lehető legjobb egészségi állapothoz való jogát, valamint, hogy orvosi ellátásban és gyógyító-nevelésben részesülhessen. Erőfeszítéseket tesznek annak biztosítására, hogy egyetlen gyermek se legyen megfosztva az ezeknek a szolgáltatásoknak az igénybevételére irányuló jogától.

2. Az Egyezményben részes államok erőfeszítéseket tesznek a fenti jog teljes körű megvalósításának biztosítására, és alkalmas intézkedéseket tesznek különösen arra, hogy

a) csökkentsék a csecsemő- és a gyermekhalandóságot;

b) biztosítsák minden gyermek számára a szükséges orvosi ellátást és egészségügyi gondozást, legfontosabbnak tekintve az egészségügyi alapellátás fejlesztését;

c) küzdjenek a betegség és a rossz tápláltság ellen, az egészségügyi alapellátás keretében is, különösen a könnyen rendelkezésre bocsátható technikák felhasználásával, valamint tápláló élelmiszerek és ivóvíz szolgáltatásával, figyelembe véve a természeti környezet szennyezésével járó veszélyeket és kockázatokat;

d) biztosítsák az anyák terhesség alatti és szülés utáni gondozását;

e) tájékoztassák a társadalom valamennyi csoportját és különösen a szülőket és a gyermekeket a gyermek egészségére és táplálására, a szoptatás előnyeire, a környezet higiéniájára és tisztántartására, a balesetek megelőzésére vonatkozó alapvető ismeretekről, továbbá megfelelő segítséget nyújtsanak ezen ismeretek hasznosításához;

f) fejlesszék a megelőző egészséggondozást, a szülői tanácsadást, valamint a családtervezési nevelést és szolgálatokat.

3. Az Egyezményben részes államok megtesznek minden alkalmas, hatékony intézkedést annak érdekében, hogy megszüntessék a gyermekek egészségére káros hagyományos szokásokat.

4. Az Egyezményben részes államok kötelezik magukat arra, hogy elősegítik és előmozdítják az e cikkben elismert jog teljes megvalósításának fokozatos biztosítására irányuló nemzetközi együttműködést. Ebben a tekintetben különösen figyelembe veszik a fejlődő országok szükségleteit.

## *25. cikk*

Az Egyezményben részes államok elismerik az illetékes hatóságok által gondozásra, védelemre, illetőleg fizikai vagy elmeápolásra elhelyezett gyermeknek azt a jogát, hogy időszakosan felül kell vizsgálni az említett kezelést és az elhelyezésével kapcsolatos minden egyéb körülményt.

## *26. cikk*

1. Az Egyezményben részes államok elismerik minden gyermeknek a szociális biztonsághoz, így a társadalombiztosítás juttatásaihoz való jogát, és megteszik a szükséges intézkedéseket arra, hogy hazai jogszabályaiknak megfelelően biztosítsák e jog teljes megvalósulását.

2. A juttatásokat, amennyiben szükségesek, a gyermek és az eltartásáért felelős személyek anyagi erőforrásainak és helyzetének, valamint a gyermek által vagy nevében a juttatás elnyerésére előterjesztett kérelemre vonatkozó bármely más megfontolás alapján kell engedélyezni.

## *27. cikk*

1. Az Egyezményben részes államok elismerik minden gyermeknek jogát olyan életszínvonalhoz, amely lehetővé teszi a testi, szellemi, lelki, erkölcsi és társadalmi fejlődését.

2. Elsősorban a szülők, vagy a gyermekért felelős más személyek alapvető feladata, hogy lehetőségeik és anyagi eszközeik határai között biztosítsák a gyermek fejlődéséhez szükséges életkörülményeket.

3. Az Egyezményben részes államok, az adott ország körülményeit és a rendelkezésre álló eszközöket figyelembe véve, megfelelő intézkedéseket tesznek annak érdekében, hogy a szülőt, illetőleg a gyermek más gondviselőit segítsék a jog érvényesítésében, és szükség esetén anyagi segítséget nyújtsanak, valamint segítő programokat hoznak létre különösen az étellel, a ruházattal és a lakásüggyel kapcsolatban.

4. Az Egyezményben részes államok megtesznek minden alkalmas intézkedést arra, hogy a gyermektartásdíjat behajtsák a szülőktől vagy a gyermekkel szemben pénzügyi felelősséggel tartozó bármely más személytől, saját területükön és külföldön egyaránt. Különösen azokra az esetekre figyelemmel, amelyekben a gyermekkel szemben pénzügyi felelősséggel tartozó személy nem ugyanabban az államban él, mint a gyermek, a részes államok előmozdítják a nemzetközi megállapodásokhoz való csatlakozást vagy ilyenek megkötését, valamint bármely más, alkalmas megegyezés elfogadását.

## 28. cikk

1. Az Egyezményben részes államok elismerik a gyermeknek az oktatáshoz való jogát, és különösen e jog gyakorlásának fokozatos, az esélyegyenlőség alapján való gyakorlása céljából:

- a) az alapfokú oktatást mindenki számára kötelezővé és ingyenessé teszik;
- b) előmozdítják a középfokú oktatás, különböző, mind általános, mind szakirányú formáinak megszervezését, és ezeket minden gyermek számára megnyitják és hozzáférhetővé teszik, továbbá intézkedéseket tesznek az oktatás ingyenességének bevezetésére és szükség esetére pénzügyi segítségnyújtásra;
- c) minden arra alkalmas eszközzel biztosítják, hogy bárki képességeitől függően bejuthasson a felsőoktatásba;
- d) minden gyermek számára nyílttá és hozzáférhetővé teszik az iskolai és pályaválasztási tájékoztatást és tanácsadást;
- e) intézkedéseket tesznek az iskolába járás rendszerességének előmozdítására és a lemorzsolódás csökkentésére.

2. Az Egyezményben részes államok megtesznek minden alkalmas intézkedést annak érdekében, hogy az iskolai fegyelmet a gyermeknek mint emberi lénynek a méltóságával összeegyeztethetően és az Egyezménynek megfelelően alkalmazzák.

3. Az Egyezményben részes államok elősegítik és előmozdítják a nemzetközi együttműködést az oktatásügy területén, különösen annak érdekében, hogy megszüntessék a tudatlanságot és az írástudatlanságot az egész világon, és megkönnyítsék a tudományos és technikai ismeretek megszerzését, valamint a korszerű oktatási módszerek megismerését. Ebben a tekintetben különösen figyelembe veszik a fejlődő országok szükségleteit.

## 29. cikk

1. Az Egyezményben részes államok megegyeznek abban, hogy a gyermek oktatásának a következő célokra kell irányulnia:

- a) elő kell segíteni a gyermek személyiségének kibontakozását, valamint szellemi és fizikai tehetségének és képességeinek a lehetőségek legtágabb határáig való kifejlesztését;
- b) a gyermek tudatába kell vésni az emberi jogok és az alapvető szabadságok, valamint az Egyesült Nemzetek Alapokmányában elfogadott elvek tiszteletben tartását;
- c) a gyermek tudatába kell vésni a szülei, személyazonossága, nyelve és kulturális értékei iránti tiszteletet, valamint annak az országnak, amelyben él, továbbá esetleges származási országának a nemzeti értékei iránti és a sajátjától különböző kultúrák iránti tiszteletet;
- d) fel kell készíteni a gyermeket arra, hogy a megértés, a béke, a türelem, a nemek közti egyenlőség, valamennyi nép, nemzetiségi, nemzeti és vallási csoport és az öslakosok közötti barátság szellemében tudja vállalni a szabad társadalomban az étellel járó mindenfajta felelősséget;
- e) a gyermek tudatába kell vésni a természeti környezet iránti tiszteletet.

2. A jelen cikk vagy a 28. cikk rendelkezései semmiképpen sem értelmezhetők úgy, hogy sérthessék a természetes vagy jogi személyeknek oktatási intézmény-alapítási és vezetési szabadságát, feltéve, hogy jelen cikk 1. bekezdésében felsorolt elveket tiszteletben tartják, és az adott intézményekben az oktatás megfelel az állam által előírt minimális szabályoknak.

## 30. cikk

Azokban az államokban, amelyekben nemzetiségi, vallási és nyelvi kisebbségek, illetőleg öslakosságból származó személyek léteznek, az öslakossághoz vagy az említett kisebbséghez tartozó gyermek nem fosztható meg attól a jogától, hogy saját kulturális életét élje, vallását vallja és gyakorolja, illetőleg csoportjának többi tagjával együtt saját nyelvét használja.

### *31. cikk*

1. Az Egyezményben részes államok elismerik a gyermeknek a pihenéshez és a szabadidő eltöltéséhez, a korának megfelelő játékhöz és szórakoztató tevékenységekhez való jogát, azt, hogy szabadon részt vehessen a kulturális és művészeti életben.

2. Az Egyezményben részes államok tiszteletben tartják és elősegítik a gyermek teljes mértékű részvételi jogát a kulturális és művészeti életben, és előmozdítják, az egyenlőség feltételeinek biztosítása mellett, a gyermek számára alkalmas szabadidő-intézmények, szórakoztató, művészeti és kulturális tevékenységek megszervezését.

### *32. cikk*

1. Az Egyezményben részes államok elismerik a gyermeknek azt a jogát, hogy védelemben részesüljön a gazdasági kizsákmányolás ellen, és ne legyen kényszeríthető semmiféle kockázattal járó, iskoláztatását veszélyeztető, egészségére, fizikai, szellemi, lelki, erkölcsi vagy társadalmi fejlődésére ártalmas munkára.

2. Az Egyezményben részes államok törvényhozási, közigazgatási, szociális és oktatásügyi intézkedéseket tesznek a jelen cikk végrehajtásának biztosítására. Ebből a célból és figyelembe véve más, nemzetközi okmányok idevágó rendelkezéseit, a részes államok különösen:

- a) meghatározzák az alkalmaztatáshoz szükséges legalacsonyabb életkort vagy életkorokat;
- b) megfelelően szabályozzák a munkaidőt és az alkalmaztatási feltételeket;
- c) megfelelő büntetésekkel vagy más szankciókkal biztosítják a jelen cikk hatékony végrehajtását.

### *33. cikk*

Az Egyezményben részes államok megtesznek minden alkalmas intézkedést, ideértve a törvényhozási, közigazgatási, szociális és nevelésügyi intézkedéseket, arra, hogy megvédjék a gyermekeket az erre vonatkozó nemzetközi egyezményekben meghatározott kábító- és pszichotrop szerek tiltott fogyasztásától, és hogy megakadályozzák a gyermekeknek e szerek tiltott előállításában és kereskedelmében való felhasználását.

### *34. cikk*

Az Egyezményben részes államok kötelezik magukat arra, hogy megvédik a gyermeket a nemi kizsákmányolás és a nemi erőszak minden formájától. Ebből a célból az államok hazai, kétoldalú és többoldalú síkon különösen az alábbiak megakadályozására tesznek intézkedéseket:

- a) a gyermek ösztönzése vagy kényszerítése törvénytelen nemi tevékenységre;
- b) a gyermekek kizsákmányolása prostitúció vagy más törvénytelen nemi tevékenység céljára;
- c) a gyermekek kizsákmányolása pornográf jellegű műsorok vagy anyagok elkészítése céljára.

### *35. cikk*

Az Egyezményben részes államok hazai, kétoldalú és többoldalú síkon meghoznak minden alkalmas intézkedést arra, hogy megakadályozzák a gyermekek bármilyen formában történő elrablását, eladását vagy a velük való kereskedelmet.

### *36. cikk*

Az Egyezményben részes államok megvédik a gyermeket a jólétére bármilyen szempontból káros kizsákmányolás bármely más formája ellen is.

### *37. cikk*

Az Egyezményben részes államok gondoskodnak arról, hogy

a) gyermeket ne lehessen sem kínzásnak, sem kegyetlen, embertelen, megalázó büntetésnek vagy bánásmódnak alávetni. Tizennyolc éven aluli személyek által elkövetett bűncselekményekért sem halálbüntetést, sem szabadlábra helyezés lehetőségét kizáró életfogytiglan tartó szabadságvesztést ne legyen szabad alkalmazni;

b) gyermeket törvénytelenül vagy önkényesen ne fozsanak meg szabadságától. A gyermek őrizetben tartása vagy letartóztatása, vagy vele szemben szabadságvesztés-büntetés kiszabása a törvény értelmében csak végső eszközként legyen alkalmazható a lehető legrövidebb időtartammal;

c) a szabadságától megfosztott gyermekkel emberségesen és az emberi méltóságnak kijáró tisztelettel, életkorának megfelelő szükségleteinek figyelembevételével bánjanak. Különösképpen el kell különíteni a szabadságától megfosztott gyermeket a felnőttektől, kivéve, ha a gyermek mindenek felett álló érdekében ennek ellenkezője tűnik ajánlatosabbnak; a gyermeknek, rendkívüli körülményektől eltekintve, joga van levelezés és látogatások útján kapcsolatban maradni családjával;

d) a szabadságától megfosztott gyermeknek joga legyen igen rövid idő alatt jogsegély vagy bármely más alkalmas segítséget igénybe venni, valamint joga legyen arra is, hogy szabadságelvonásának törvényességével kapcsolatban bírósághoz vagy más illetékes, független és pártatlan hatósághoz forduljon, és hogy az ügyben sürgősen döntsenek.

### 38. cikk

1. Az Egyezményben részes államok kötelezik magukat, hogy tiszteletben tartják és tartatják a nemzetközi humanitárius jognak fegyveres konfliktus esetén rájuk vonatkozó azokat a szabályait, amelyek által nyújtott védelem a gyermekekre is kiterjed.

2. Az Egyezményben részes államok minden lehető gyakorlati intézkedés megtételével gondoskodnak arról, hogy a tizenötödik életévüket be nem töltött személyek ne vegyenek részt közvetlenül az ellenségeskedésekben.

3. Az Egyezményben részes államok tartózkodnak attól, hogy tizenötödik életévüket be nem töltött személyeket besorozzanak fegyveres erőikbe. Amennyiben tizenötödik életévüket betöltött, de tizennyolc éven aluli személyeket besoroznak, az Egyezményben részes államok minden erejükkel azon lesznek, hogy a legidősebbek besorozásának adjanak elsőbbséget.

4. Az Egyezményben részes államok a fegyveres konfliktus esetén a polgári lakosság védelmét illetően a nemzetközi humanitárius jog értelmében rájuk háruló kötelezettségüknek megfelelően megtesznek minden lehető gyakorlati intézkedést a fegyveres konfliktus által érintett gyermekek védelemben és gondozásban részesítésére.

### 39. cikk

Az egyezményben részes államok megtesznek minden alkalmas intézkedést arra, hogy az elhanyagolás, a kizsákmányolás és a durva bánásmód, a kínzás vagy a kegyetlen, embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmód bármely más formájának, illetőleg a fegyveres konfliktusnak áldozatává vált bármely gyermek testi és szellemi rehabilitációját és a társadalomba való beilleszkedését megkönnyítsék. Ennek a rehabilitációnak és a társadalomba való beilleszkedésnek a gyermek egészségét, önbecsülését és emberi méltóságát fejlesztő körülmények között kell történnie.

### 40. cikk

1. Az Egyezményben részes államok elismerik a bűncselekmény elkövetésével gyanúsított, vádolt vagy abban bűnösnek nyilvánított gyermeknek olyan bánásmóddhoz való jogát, amely előmozdítja a személyiség méltósága és értéke iránti érzékének fejlesztését, erősíti a mások emberi jogai és alapvető szabadságai iránti tiszteletét, és amely figyelembe veszi korát, valamint a társadalomba való beilleszkedése és abban építő jellegű részvétele elősegítésének szükségességét.

2. Ebből a célból, valamint figyelemmel a nemzetközi okmányok erre vonatkozó rendelkezéseire, az Egyezményben részes államok különösen gondoskodnak arról, hogy

a) a gyermeket ne lehessen bűncselekmény elkövetésével gyanúsítani, vádolni vagy abban bűnösnek nyilvánítani, olyan cselekmény vagy mulasztás miatt, amely az elkövetés idején sem a hazai, sem a nemzetközi jog értelmében nem volt bűncselekmény;

b) a bűncselekmény elkövetésével gyanúsított gyermeknek legalább az alábbi biztosítékokra legyen joga:

(i) mindaddig ártatlannak tekintsék, ameddig bűnösségét a törvény szerint be nem bizonyították;

(ii) a legrövidebb határidőn belül közvetlenül vagy szülei, illetőleg adott esetben törvényes képviselői útján tájékoztassák az ellene emelt vádakról, és védelme előkészítéséhez és benyújtásához jogsegélyben vagy bármely más alkalmas segítségben részesüljön;

(iii) ügyét késedelem nélkül illetékes, független és pártatlan hatóság vagy bíróság a törvény értelmében igazságos eljárás során, ügyvédjének vagy egyéb tanácsadójának, valamint - hacsak különösen koránál vagy helyzeténél fogva ez nem mutatkozik ellentétesnek a gyermek mindenek felett álló érdekével - szüleinek vagy törvényes képviselőinek jelenlétében bírálja el;

(iv) ne lehessen kényszeríteni arra, hogy maga ellen tanúskodjék vagy beismerje bűnösségét; kérdéseket intézhessen vagy intéztethessen az ellene valló tanúkhöz, és a mellette valló tanúk ugyanolyan feltételek mellett jelenhessenek meg és legyenek meghallgathatók, mint az ellene valló tanúk;

(v) ha bűncselekmény elkövetésében bűnösnek nyilvánítják, e határozat és az ehhez fűződő bármely intézkedés ellen a törvénynek megfelelően, jogorvoslattal élhessen illetékes, független és pártatlan felsőbb hatóságoknál vagy bíróságnál;

(vi) díjmentesen vehessen igénybe tolmácsot, amennyiben nem ért vagy nem beszél a tárgyaláson használt nyelven;

(vii) magánéletét teljes mértékben tartsák tiszteletben az eljárás minden szakaszában.

3. Az Egyezményben részes államok minden erejükkel azon lesznek, hogy előmozdítsák különleges törvények és eljárások elfogadását, hatóságok és intézmények létrehozását a bűncselekmény elkövetésével gyanúsított, vádolt vagy abban bűnösnek nyilvánított gyermekek számára és különösen

a) olyan legalacsonyabb életkort állapítsanak meg, amelyen alul a gyermekkel szemben bűncselekmény elkövetésének vételeme kizárt;

b) minden lehetséges és kívánatos esetben tegyenek intézkedéseket e gyermekek ügyének bírói eljárás mellőzésével való kezelésére, annak fenntartásával, hogy az emberi jogokat és a törvényes biztosítékokat teljes mértékben be kell tartani.

4. Rendelkezések egész sorát, így különösen a gondozással, az irányítással és a felügyelettel, a tanácsadással, a próbára bocsátással, a családi elhelyezéssel, általános és szakmai oktatási programokkal és nem intézményes megoldásokkal kapcsolatban rendelkezéseket kell hozni annak érdekében, hogy a gyermekek számára jólétüknek megfelelő, valamint helyzetükhöz és az elkövetett bűncselekményhez mért elbánást lehessen biztosítani.

## *41. cikk*

Az Egyezmény egyetlen rendelkezése sem érinti

a) az Egyezményben részes valamely állam hazai jogszabályainak; vagy

b) az ebben az államban hatályban lévő nemzetközi jognak a gyermek jogai megvalósulása szempontjából kedvezőbb rendelkezéseit.

## II. RÉSZ

### *42. cikk*

A részes államok kötelezik magukat, hogy az Egyezmény elveit és rendelkezéseit hatékony és arra alkalmas eszközökkel a felnőttek és a gyermekek széles körében ismertetik.

### *43. cikk*

1. A részes államok által az Egyezményben vállalt kötelezettségek teljesítése területén elért előrehaladás vizsgálatára megalakul a Gyermek Jogainak Bizottsága, amely az alábbiakban meghatározott feladatokat látja el.

2. A Bizottság tíz olyan magas erkölcsiségű szakértőből áll, akik elismerten tájékozottak az Egyezményben említett területen. A Bizottság tagjait az Egyezményben részes államok saját állampolgáraik közül választják, és azok személyes minőségükben vesznek részt a Bizottságban, figyelembe véve a méltányos földrajzi elosztás biztosítását és a főbb jogrendszereket.

3. A Bizottság tagjait a részes államok által jelölt személyek jegyzéke alapján titkos szavazással választják. Minden részes állam egy jelöltet nevezhet meg állampolgárai közül.



4. Az első választást az Egyezmény hatálybalépését követő hat hónapon belül tartják meg. A további választásokat kétévenként tartják meg. A választás időpontja előtt legalább négy hónappal az Egyesült Nemzetek Főtitkára írásban felhívja az Egyezményben részes államokat, hogy két hónapon belül közöljék jelöltjeik nevét. A Főtitkár ezután az ily módon jelölt személyekről betűrendes névjegyzéket készít, feltüntetve az e személyeket jelölő részes államokat, és a névjegyzéket megküldi az Egyezményben részes államoknak.

5. A választásra az Egyezményben részes államoknak az Egyesült Nemzetek Főtitkára által az Egyesült Nemzetek székhelyére összehívott értekezletén kerül sor. Az értekezleten, amelynek határozatképességéhez a részes államok kétharmadának részvétele szükséges, a Bizottságba beválasztottak azokat a jelölteket kell tekinteni, akik a legtöbb szavazatot, valamint a részes államok jelenlevő és szavazó képviselői szavazatainak abszolút többségét elnyerték.

6. A Bizottság tagjait négy évre választják. A tagok újrajelölés esetén újra választhatók. Az első választás alkalmával megválasztott tagok közül ötnek a megbízatása két év elteltével megszűnik. Ennek az öt tagnak a nevét nyomban az első választás után az értekezlet elnöke sorshúzás útján állapítja meg.

7. A Bizottság valamely tagjának elhunytá vagy lemondása esetén, vagy ha bármely más okból valamely tag kijelenti, hogy nem tudja tovább ellátni feladatait a Bizottságban, az ezt a tagot korábban jelölő részes állam saját állampolgárai közül jelöl ki másik szakértőt a megüresedett hely betöltésére az eredeti megbízatás lejártáig, a Bizottság hozzájárulásával.

8. A Bizottság megállapítja ügyrendi szabályzatát.

9. A Bizottság tisztségviselőit kétévi időtartamra választja.

10. A Bizottság üléseit általában az Egyesült Nemzetek székhelyén vagy a Bizottság által meghatározott bármely más alkalmas helyen tartja. A Bizottság általában évenként ülésezik. Az ülészek időtartamát szükség esetén a Közgyűlés jóváhagyásával az Egyezményben részes államok értekezlete állapítja meg és módosítja.

11. Az Egyesült Nemzetek Főtitkára a Bizottság rendelkezésére bocsátja azt a személyzetet és azokat a berendezéseket, amelyek az Egyezmény által a Bizottságra ruházott feladatok hatékony ellátásához szükségesek.

12. A Bizottság tagjai az Egyesült Nemzetek Közgyűlésének jóváhagyásával az Egyesült Nemzetek anyagi eszközeinek terhére, a Közgyűlés által megállapított módozatok és feltételek szerint járandóságot kapnak.

#### *44. cikk*

1. Az Egyezményben részes államok kötelezik magukat, hogy az Egyesült Nemzetek Főtitkárának közvetítésével az Egyezményben elismert jogok érvényesítése érdekében elfogadott intézkedésekről és e jogok gyakorlásában elért előrehaladásról jelentést terjesztenek a Bizottság elé, éspedig:

a) az Egyezménynek az adott államra vonatkozó hatálybalépésétől számított két éven belül;

b) ezt követően ötévenként.

2. A jelen cikk végrehajtása során készített jelentéseknek rá kell mutatniuk az Egyezményben említett kötelezettségek maradéktalan teljesítését gátló tényekre és nehézségekre. A jelentéseknek elegendő adatot kell tartalmazniuk ahhoz, hogy a Bizottság pontos képet alkothasson magának az Egyezménynek az adott országban való végrehajtásáról.

3. Az Egyezményben részes azon államok, amelyeknek első jelentése teljes körű volt, a jelen cikk 1. bekezdésének b) pontja értelmében előterjesztendő további jelentéseikben nem kötelesek megismételni a korábban közölt alapadatokat.

4. A Bizottság az Egyezményben részes államoktól kiegészítő felvilágosításokat kérhet az Egyezmény végrehajtásával kapcsolatban.

5. A Bizottság tevékenységéről a Gazdasági és Szociális Tanács útján kétévenként jelentést terjeszt a Közgyűlés elé.

6. Az Egyezményben részes államok jelentéseiket széles körben terjesztik saját országukban.

#### *45. cikk*

Az Egyezmény hatékony végrehajtásának előmozdítása és az Egyezményben említett területen a nemzetközi együttműködés elősegítése céljából:

a) az Egyesült Nemzetek szakosított intézményei, az ENSZ Gyermekalapja és más szervei jogosultak képviseltetni magukat az Egyezmény olyan rendelkezéseinek végrehajtásával kapcsolatos vizsgálatok során, amelyek

feladatkörükbe tartoznak. A Bizottság felhívhatja a szakosított intézményeket, az ENSZ Gyermekalapját, vagy bármely más, általa alkalmasnak tartott szervet, hogy szakmai véleményt adjanak az Egyezmény végrehajtásáról a feladatkörükbe tartozó területeken. Felhívhatja a szakosított intézményeket, hogy jelentést terjesszenek elé az Egyezmény végrehajtásáról a tevékenységi körükbe tartozó területeken;

b) a Bizottság amennyiben szükségesnek tartja, megküldheti a szakosított intézményeknek az ENSZ Gyermekalapjának és az egyéb illetékes szervezeteknek az Egyezményben részes államok bármely olyan jelentését, amelyben azok tanácsot vagy technikai segítséget kérnek, illetőleg jelzik, hogy ilyenre szükségük van; adott esetben mellékelheti az említett kéréssel vagy jelzéssel kapcsolatos észrevételeit és javaslatait;

c) a Bizottság ajánlhatja a Közgyűlésnek, kérje fel a Főtitkárt a Bizottság számára a gyermek jogait érintő egyes sajátos kérdések tanulmányozására;

d) a Bizottság az Egyezmény 44. és 45. cikkének végrehajtása során beszerzett adatokon alapuló általános jellegű javaslatokat és ajánlásokat is tehet. Ezeket az általános jellegű javaslatokat megküldi minden érdekelt részes államnak és felhívja rájuk a Közgyűlés figyelmét, adott esetben mellékelve hozzájuk az Egyezményben részes államok észrevételeit.

### III. RÉSZ

#### *46. cikk*

Az Egyezmény minden állam számára aláírásra nyitva áll.

#### *47. cikk*

Az Egyezményt meg kell erősíteni. A megerősítő okiratokat az Egyesült Nemzetek Főtitkáránál kell letétbe helyezni.

#### *48. cikk*

Az Egyezményhez bármely állam csatlakozhat. A csatlakozási okiratokat az Egyesült Nemzetek Főtitkáránál kell letétbe helyezni.

#### *49. cikk*

1. Az Egyezmény a huszadik megerősítő vagy csatlakozási okiratnak az Egyesült Nemzetek Főtitkáránál való letétbe helyezését követő harmincadik napon lép hatályba.

2. Annak az államnak a tekintetében, amely az Egyezményt a huszadik megerősítő vagy csatlakozási okirat letétbe helyezése után erősíti meg vagy csatlakozik ahhoz, az Egyezmény a megerősítő vagy csatlakozási okirata letétbe helyezésétől számított harmincadik napon lép hatályba.

#### *50. cikk*

1. Az Egyezményben részes bármely állam módosítást javasolhat és annak szövegét megküldheti az Egyesült Nemzetek Főtitkárának. Az Egyesült Nemzetek Főtitkára ezután a módosító javaslatot eljuttatja az Egyezményben részes államokhoz azzal a kéréssel, hogy közöljék vele, kívánják-e a részes államok értekezletének összehívását a javaslat megtárgyalása és szavazásra bocsátása céljából. Amennyiben a Főtitkár e közlésének napjától számított négy hónapon belül a részes államok legalább egyharmada az értekezlet összehívása mellett nyilatkozik, az Egyesült Nemzetek Főtitkára az Egyesült Nemzetek égisze alatt összehívja az értekezletet. Az értekezleten jelenlevő és szavazó részes államok többsége által elfogadott módosítást jóváhagyásra az Egyesült Nemzetek Közgyűlése elé kell terjeszteni.

2. A jelen cikk 1. bekezdésének rendelkezései szerint elfogadott bármely módosítás akkor lép hatályba, ha azt a Közgyűlés jóváhagyta, és a részes államok kétharmados többsége elfogadta.

3. A hatályba lépett módosítás az azt elfogadó részes államokat kötelezi, a többi részes államot továbbra is az Egyezmény rendelkezései, valamint az általuk korábban elfogadott módosítások kötelezik.

### *51. Cikk*

1. Az Egyesült Nemzetek Főtitkára veszi át és küldi meg valamennyi államnak azoknak a fenntartásoknak a szövegét, amelyekkel valamely állam a megerősítéskor vagy csatlakozáskor él.
2. Az Egyezmény tárgyával és céljával összeegyeztethetetlen fenntartás nem fogadható el.
3. A fenntartás bármikor visszavonható az Egyesült Nemzetek Főtitkárához intézett közléssel; a Főtitkár ezt az Egyezményben részes valamennyi állam tudomására hozza. A közlés a Főtitkár által való átvételének napján válik hatályossá.

### *52. Cikk*

Az Egyezményt bármely részes állam felmondhatja az Egyesült Nemzetek Főtitkárához intézett írásbeli közléssel. A felmondás a róla szóló közlésnek a Főtitkár által való átvételét követő egy év elteltével lép hatályba.

### *53. Cikk*

Az Egyezmény letéteményese az Egyesült Nemzetek Főtitkára.

### *54. Cikk*

Az Egyezmény eredeti példányát, amelynek arab, kínai, angol, francia, orosz és spanyol szövege egyaránt hiteles, az Egyesült Nemzetek Főtitkáránál helyezik letétbe.

Ennek hitelül a kormányaik által kellő felhatalmazással ellátott alulírott meghatalmazottak az Egyezményt aláírták.

**3. §** Ez a törvény kihirdetése napján lép hatályba, rendelkezéseit azonban 1991. november 6-tól kell alkalmazni. Végrehajtásáról a Kormány gondoskodik.